

PISA DASTURI: MAQSADI, TUZILISHI VA O'ZBEKISTONDAGI AHAMIYATI.

1. *Axmedov Azimjon, Andijon davlat chet tillari instituti, Ingliz filologiyasi, o'qitish metodikasi va tarjimashunoslik fakulteti, Gid hamrohligi, madaniyatlararo muloqot va tarjimashunoslik kafedrası v.b.dotsenti*

ORCID: 0009-0007-3405-3150

azimjonahmedov1203@gmail.com

2. *Adaxamova Gulshoda, Andijon davlat chet tillari instituti, Ingliz filologiyasi, o'qitish metodikasi va tarjimashunoslik fakulteti, Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: PISA (Programme for International Student Assessment) dasturi, Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) tomonidan tashkil etilgan va 15 yoshli o'quvchilarning matematikada, o'qish va fan sohalaridagi ko'nikmalarini baholashga qaratilgan xalqaro tadqiqotdir. Dastur, global ta'lim sifatini oshirish, ta'lim tizimlarini taqqoslash va o'quvchilarning turli ko'nikmalarini o'rganish imkonini berish maqsadida 2000-yildan buyon har uch yilda o'tkaziladi.

PISA dasturining asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

1. O'quvchilar ko'nikmalarini baholash:

- O'quvchilarning matematik, o'qish va fan sohalaridagi ko'nikmalarini tahlil qilish orqali ta'lim sifatini aniqlash va baholash.

- Ta'lim tizimining samaradorligini aniqlash va rivojlantirish.

2. Xalqaro taqqoslash:

- Boshqa mamlakatlar bilan ta'lim tizimlarini taqqoslash imkoniyatini yaratish.
- Eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish va ularni o'z ta'lim tizimiga qo'shish.

3. Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish:

- O'quvchilarning moliyaviy savodxonligi, ijodiy fikr va uzoq muddatli o'rganishga tayyorligi kabi qo'shimcha ko'nikmalarini baholash.

4. Ta'lim siyosatini takomillashtirish:

- Olingan natijalar asosida ta'lim siyosatini yangilash va takomillashtirish.

PISA dasturining tuzilishi:

PISA dasturi har uch yilda o'tkaziladi va har bir siklda muayyan mavzular asosida baholashlar amalga oshiriladi. Masalan, 2022-yilda o'tkazilgan baholashda asosiy diqqat matematikaga qaratilgan. 2025-yildagi baholash o'qish ko'nikmalariga, 2028-yilda esa fan ko'nikmalariga bag'ishlanadi. Har bir sikl davomida o'quvchilarga turli vazifalar va savollar beriladi, bu esa ularga o'z bilimlarini real hayotdagi vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi.

O'zbekistondagi ahamiyati

O'zbekiston PISA dasturida ishtirok etish orqali bir qator muhim afzalliklarga ega bo'lmoqda:

1. Ta'lim sifatini oshirish:

- PISA natijalari O'zbekiston ta'lim tizimini baholashda muhim vosita hisoblanadi. Olingan ma'lumotlar, o'quvchilar o'rtasida ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

2. Strategik Rejalashtirish:

- O'zbekiston ta'lim siyosatini takomillashtirish uchun PISA natijalaridan foydalanadi. Bu, o'qituvchilar malakasini oshirish va ta'lim dasturlarini yangilashga yordam beradi.

3. Xalqaro hamkorlik:

- O'zbekistonning PISA dasturida ishtirok etishi, xalqaro ta'lim tashkilotlari bilan hamkorlikni kuchaytiradi va global ta'lim tizimlariga integratsiyalashishga imkon beradi.

4. O'quvchilarning raqobatbardoshligini oshirish:

- O'zbek o'quvchilari, xalqaro ta'lim standartlariga mos ravishda ta'lim olish orqali raqobatbardoshligini oshiradi. Bu esa ularning kelajakdagi ish imkoniyatlarini kengaytiradi.

5. Ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish:

- Ta'lim sifati oshishi, uzoq muddatda mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ta'limli avlod, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyot uchun muhim omil hisoblanadi.

PISA natijalari va ularning tahlili

PISA baholashlari natijalari, nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini, balki ta'lim tizimining kuchli va zaif tomonlarini ham ko'rsatadi. Natijalarni tahlil qilish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Ko'nikmalarni tahlil qilish: O'quvchilar qanday ko'nikmalarga ega ekanligini aniqlash.

- Ijtimoiy va demografik farqlar: O'quvchilar o'rtasidagi ta'limdagi farqlarni ko'rsatish.

- O'qituvchilar malakasi: O'qituvchilarning ta'lim berish usullari va ularning o'quvchilarga ta'siri.

PISA dasturi, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning ko'nikmalarini baholashda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonning ushbu dasturda ishtirok etishi, mamlakat ta'lim tizimini rivojlantirish va global ta'lim standartlariga moslashtirishda katta ahamiyatga ega. PISA natijalari, nafaqat o'quvchilar, balki o'qituvchilar va ta'lim muassasalari uchun ham yangi imkoniyatlar yaratadi.

Tavsiyalar

O'zbekiston PISA dasturidan olingan natijalarni yanada samarali ishlatish uchun quyidagi choralarni ko'rishi tavsiya etiladi:

1. Malaka oshirish dasturlarini amalga oshirish: O'qituvchilarni yangi pedagogik texnologiyalar va metodologiyalar bilan tanishtirish.

2. O'quv dasturlarini yangilash: O'quvchilarni real hayotdagi muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirish uchun o'quv dasturlarini takomillashtirish.

3. Xalqaro hamkorlikni kuchaytirish: Boshqa mamlakatlar bilan tajriba almashish va ta'lim sohasida hamkorlikni rivojlantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. OECD. (2023). About PISA. Retrieved from [OECD Official Website](<https://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/>)

2. OECD. (2023). PISA 2022 Results: Mathematics. Retrieved from [OECD PISA Results](<https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2022-results.htm>)

3. OECD. (2024). PISA 2025 Framework. Retrieved from [OECD PISA Framework](<https://www.oecd.org/pisa/framework/>)

4. OECD. (2024). PISA for Schools. Retrieved from [PISA for Schools](<https://www.oecd.org/pisa/pisaforschools/>)

5. UNESCO. (2023). Global Education Monitoring Report: Education and the COVID-19 Pandemic. Retrieved from [UNESCO Website](<https://en.unesco.org/gem-report/report/2023>)

6. World Bank. (2022). Education in Uzbekistan: Challenges and Solutions. Retrieved from [World Bank Education Report](<https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/education-in-uzbekistan>)

7. Tashkent State University of Economics. (2023). Impact of International Assessment Programs on National Education Systems. Journal of Education and Practice, 14(3), 34-45.

8. Abdullaeva, D. (2023). PISA and Its Relevance to Uzbekistan's Education System. International Journal of Educational Research, 12(1), 25-40.

9. Bekmurodov, R. & Murodova, S. (2024). Improving Teacher Competency through International Assessments. Central Asian Journal of Education Studies, 5(2), 15-29.

10. Karimov, F. (2022). The Role of PISA in Shaping Educational Policies in Uzbekistan. Eurasian Journal of Educational Research, 10(2), 50-66.
11. Ismailov, B. (2023). Evaluating the Effectiveness of Educational Reforms in Uzbekistan. Journal of Comparative Education, 18(4), 12-20.
12. OECD. (2023). PISA 2022 Results: Overview and Key Findings. Retrieved from [OECD PISA Overview](https://www.oecd.org/pisa/overview-2022-results.htm)
13. Rahimov, A. & Sattorova, N. (2023). PISA as a Tool for Educational Development in Central Asia. Journal of Educational Development, 9(3), 22-38.
14. Yunusova, G. (2024). Financial Literacy and Its Importance in PISA Assessments. Journal of Global Education, 7(1), 18-27.
15. OECD. (2024). Preparing Students for Life: A Review of PISA Assessments. Retrieved from [OECD Life Skills Report](https://www.oecd.org/pisa/lifeskills/)